

La **caòtica** situació de la Guàrdia Civil

La polèmica provocada recentment per la petició d'un guàrdia civil homosexual de viure en una casa quarter amb el seu company sentimental ha tornat a traure a la llum l'anquilosament d'una institució que ha sobreviscut immune al pas dels anys. Alguns dels qui han lluitat per posar fi a l'arbitrarietat, la corrupció i la vulneració de drets fonamentals narren en aquest reportatge la seua experiència.

La polèmica que fa poques setmanes va moure la petició d'un guàrdia civil homosexual de Vilafranca (Mallorca) de viure dins d'una casa quarter amb el seu company sentimental quan la normativa interna d'aquest cos ho prohibia tornava a mostrar públicament l'anquilosament d'aquesta institució. La reacció immediata del director general de la Guàrdia Civil, Santiago López Valdívieso, qui va anunciar un canvi en la normativa d'ocupació dels "pavellons" (nom que reben les cases en les quals viuen molts guàrdies dins dels quarters) perquè puguin viure-hi també les parelles gais, no va eliminar les suspicàcies: aquest agent està a hores d'ara de baixa psicològica i molts dubten que mai no puga viure amb el seu company dins d'un quarter.

Aquesta controvèrsia treia a la llum, de nou, el desfasament d'un cos armat que va sobreviure intacte el pas per la transició i que després ha patit algunes reformes internes que alguns qualifiquen de simples operacions de maquillatge. Aquestes successives reformes, tanmateix, han deixat intacte el seu complicat estatut legal: la Guàrdia Civil és un cos policial considerat com una part de les forces armades que depèn alhora del Ministeri de Defensa i del Ministeri de l'Interior. Ho explica Fernando Carrillo, president de l'Associació Unificada de la Guàrdia Civil (AUGC), una organització legalitzada després d'un tortuós camí que aplega 22.000 dels aproximadament 70.000 membres d'aquest cos. "La Guàrdia Civil -diu- ha quedat com un cos entre militar i civil. S'apliquen reglaments de les forces armades. És un peatge impositiu de la transició que ha quedat inalterat."

Una de les conseqüències d'aquesta esquizofrènia legal és que els guàrdies civils estan sotmesos alhora a dues legislacions, la civil i la militar, molt més estricta. "L'estatut és molt confús -continua relatant Carrillo-. El fiscal militar entra en tots els casos que considera. Tenim agents condemnats per la justícia militar per qüestionar un control policial o per menjar-se un entrepà. Per qüestions de servei sense importància s'imposen penes de quatre o cinc mesos de presó [els condemnats per la justícia

militar compleixen les penes íntegres]. Hi ha molta gent que entra a la presó militar d'Alcalá-Meco per casos com aquests. Hi ha casos molt escandalosos. Una guàrdia civil ha ingressat a la presó per passar-hi cinc mesos per qüestionar que un control no tenia els senyals instal·lats. Aquesta és la mateixa condemna que s'ha imposat a un tinent de l'exèrcit que va fer despullar-se a una soldat."

Els dirigents associatius de guàrdies civils consultats per aquest setmanari coincideixen a relatar que l'obertura de

A. Molina: "Cada comandament té el seu 'cortijo' i recompensa els fidels amb dies lliures o posant-los en ies oficines"

processos militars, més arbitraris i amb menys garanties que els que estableix la legislació civil, és una arma que utilitzen els comandaments d'aquest cos armat contra els qui exigeixen millores en les seues condicions de treball. Una arma que s'ha utilitzat amb especial virulència contra tots els qui han intentat crear organitzacions de defensa dels guàrdies. Com que, per llei, tant els sindicats com les associacions professionals són prohibides a les forces armades i, per tant, a la Guàrdia Civil, alguns membres d'aquesta institució encetaven a mitjan dècada dels vuitanta el moviment reivindicatiu amb organitzacions clandestines com el Sindicat Unificat de la Guàrdia Civil. Un camí continuat després amb associacions que sota una o altra fórmula han intentat defensar els drets laborals, com ara Coproper (Coordinadora Pro Perjudicats per la Gestió de Luis Roldán i la Corrupció) o 6-J, fusionades després en l'Associació Unificada de la Guàrdia Civil, o la Plataforma de Familiars i Simpatitzants per la Dignitat de la Guàrdia Civil.

Un exdirigent associatiu que ha preferit restar en l'anonimat relata a aquest setmanari el calvari que va patir per

A l'esquerra, protesta de la Plataforma de Familiars i Simpatitzants per la Dignitat de la Guàrdia Civil. Sobre aquestes ratlles, conferència de premsa del clandestí Sindicat Unificat de la Guàrdia Civil. El moviment associatiu ha estat perseguit pels càrrecs d'aquest cos armat des dels seus inicis. Molts dels seus representants han estat represallats.

pertànyer a una organització d'agents, que va acabar amb la seua retirada de la Guàrdia Civil. "Jo tinc sancions per no dur les botes netes o per no afaitar-me. Per no anar afaitat, vaig passar dos dies arrestat al meu domicili, quan tenia un certificat del comandant en cap del servei de sanitat de la Guàrdia Civil de València que explicava que jo no em podia afaitar tots els dies per un problema que tinc en la pell. Em van denegar el recurs, en contra del metge de la pròpia institució, al·legant que havien consultat el Col·legi de Metges de València i els havia assegurat que els certificats mèdics serveixen per a tres mesos, cosa que amb el meu problema era absurd." "A mi, no se'm podia donar la raó", continua. Aquest guàrdia civil es va veure envoltat per una successió de processos burocràtics i jurídics kafkians que acabaven inexorablement amb sancions en la seua contra. "Una vegada, la meua unitat duia 90 dies concentrada, i a mi m'havien deixat en un racó. Vaig donar compte de la situació al capità i em van obrir un expedient disciplinari perquè li ho havia dit al capità, que era l'únic conducte que tenia per fer-ho, encara que em deien que tenia raó. Després, em

van treure les vacances per enviar-me concentrat amb l'excusa que era el que menys dies havia passat concentrat." Tot aquest procés acabava el desembre del 2000, quan el van retirar del servei per incapacitat psíquica permanent.

La persecució del moviment associatiu ha arribat a provocar situacions grotesques. Els assistents al quart congrés de l'AUGC, que es va celebrar a València el novembre del 1998, van observar que a l'edifici d'enfront d'on celebraven aquesta reunió passaven coses molt es-

La Guàrdia Civil ha estat una de les institucions de l'estat més esquitxades per casos de corrupció

tranyes. Van avisar la policia espanyola, que va acudir a comprovar què passava. Els ocupants del pis es negaven a obrir la porta fins que van haver de reconèixer que eren espies de la Guàrdia Civil que amb una càmera de vídeo enregistraven els seus companys assistents al congrés.

La presidenta de la Plataforma de Familiars i Simpatitzants per la Dignitat de la Guàrdia Civil, Soledad Bellver, també denuncia les pressions que reben els qui abandonen en públic la reclamació dels drets laborals dels agents. "L'única cosa que saben fer és amenaçar. Al meu home i a mi, ja ens han dit que hem d'abandonar el pavelló. Hi ha molta por, moltes represàlies. La gent no es mou perquè pot anar a la presó", explica. Bellver enumera alguns dels greuges històrics denunciats per les organitzacions reivindicatives, com els baixos sous, que fan molt difícil de viure fora de les cases quarter, l'arbitrari règim disciplinari, els nombrosos casos de corrupció o els equipaments inadequats per a prestar el servei.

Bellver explica que un guàrdia civil cobra de mitjana uns 180 euros menys que un policia nacional i uns 300 menys que un policia autonòmic o local. L'any 1999, per exemple, es va aprovar una llei per compensar els funcionaris per la pèrdua de poder adquisitiu de la qual va quedar exclosa explícitament la Guàrdia Civil. Va ser l'únic cos de funcionaris de l'estat que va mantenir congelats els sous. Un greuge que va ser compensat posteriorment amb uns plusos de productivitats que, segons Bellver, han servit per "acumular noves discriminacions de retribució". "Els plusos de productivitat—considera— són arbitraris i s'utilitzen per recompensar fidelitats. El mateix Valdivieso ens va dir que el 80% de la productivitat és per als comandaments, i el 20% que resta no els veiem perquè va sobretot per a la gent que treballa en les oficines, quan aquestes persones tenen una jornada laboral que els permet tenir un altre treball."

Els oficinistes són el col·lectiu més condecorat de la Guàrdia Civil, explica l'agent anònim. "Les vacants d'oficina són de lliure designació—indica— i és una manera de recompensar l'amiguisme."

Per a Bellver, les cases quarter són instal·lacions arcaiques que es mantenen

Santiago López Valdivieso, director general de la Guardia Civil. Durant el seu mandat, ha promès algunes reformes que els representants dels guàrdies civils coincideixen a considerar com de simple maquillatge.

perquè el sou dels guàrdies civils fa molt difícil que puguin llogar pisos fora dels quarters, especialment en zones urbanes on estan disparats de preu: "Vivint en un quarter, no es pot desconnectar del servei, no hi ha privacitat. En els quarters, amb el soroll dels detinguts, hi ha vegades que a les tres de la matinada no es pot dormir, i els nostres fills veuen coses que no haurien de veure." Andrés Molina, delegat d'AUGC al Principat, explica que les cases quarter, l'estat de les quals també ha estat reiteradament denunciat per la seua obsolescència, es construïen fins fa molt poc de temps als afores dels pobles i ciutats per evitar que els guàrdies civils es relacionaren amb la gent de fora. "Estava mal vist relacionar-se amb la població", recorda Molina.

Una situació acompanyada d'altres mancances de regulacions com ara la de no tenir un calendari laboral. "La Guàrdia Civil no té calendari laboral. Has de telefonar tots els dies per saber si tens servei l'endemà. Mentre que els policies

ja tenen el calendari de tot l'any, nosaltres no podem programar vacances o no podem quedar per dinar. No podem tenir una vida social normal i corrent." Un guàrdia civil ha de demanar permís per eixir de la zona on treballa encara que no estiga de servei. L'exguàrdia civil andònim es queixa de les discriminacions:

**Soledad Bellver:
"Hi ha un agent
a punt d'anar tres
mesos a la presó
per menjar-se
un entrepà
quan estava
de servei"**

"No sabem ni quan anem de vacances. Ens poden tocar durant tot l'any, quan els comandaments sí que tenen tots les vacances a l'estiu."

Per a Andrés Molina, tots aquests detalls conformen un sistema caracteritzat per l'arbitrarietat, el clientelisme i l'obscurantisme. "Per poder dur un fill meu al dentista -apunta-, jo he de demanar-li el favor al comandament perquè em doni el dia lliure, quan un policia, per exemple, ja pot preveure la seua vida perquè té el calendari de tot l'any. Ací, cada comandament té el seu *cortijo* i recompensa el fidel amb dies lliures o posant-lo en les oficines." Molina explica que en la Guàrdia Civil encara estan en vigor lleis redactades pel duc d'Ahumada, fundador del cos, fa més de cent cinquanta anys: "Hi ha alguns casos molt curiosos, com ara un article del reglament de servei, del 1844, que regula que el guàrdia civil utilitzarà la seua arma quan les paraules no hagen estat suficients."

Més enllà de l'anècdota, aquest representant associatiu explica que la manca de mecanismes de denúncia propicia que proliferen els casos de corrupció: "Hi ha molts casos de prevaricacions i d'apropiacions indegudes." De fet, la Guàrdia Civil ha estat una de les institucions de l'estat més esquitxades per escàndols de corrupció, com ara el de la venda il·legal d'exàmens, la implicació en el cas Gescartera, l'obscurantisme en la gestió dels fons de l'Associació d'Orfes de la Guàrdia Civil, finançada per quotes mensuals de tots els agents, o el lladrocini de Luis Roldán quan era director general del cos.

Per a Bellver, la solució per eliminar corrupció seria que la Guàrdia Civil deixara de ser militar. "Mentre continue sent militar, la corrupció no eixirà a la llum. Si fóra civil, n'eixiria moltíssima merda. Ells, però, no volen destapar això." Bellver parla dels grans casos de corrupció, però també dels vinculats a la vida quotidiana. "La nit de Nadal del 1999, a una agent que va eixir de la seua zona de servei i li van pegar un colp en el cotxe, li van posar tres mesos i un dia en el penal. Ara, si un coronel agafa un cotxe per a les seues coses i el destrossa, no passa res. És arbitrari."

Imatge d'un grup de dones guàrdies civils. Malgrat la seua incorporació a aquesta institució l'any 1988 i d'altres reformes, aquest cos continua amb lleis de fa moltes dècades i algunes altres promulgades en el moment mateix de la seua constitució, fa quasi cent seixanta anys.

La clau de volta per mantenir tot aquest sistema és també per a Bellver el corporativisme dels comandaments, ajudat pel sistema penal militar. "Hi ha un xaval a punt d'anar tres mesos a presó per menjar-se un entrepà quan estava de servei, mentre que un comandament comet un delictes militar i no passa res. En un judici militar, el que diga el comandament va a missa, i si tu dus deu testimonis no serveix de res."

"Ací ja no parlem de problemes laborals -assegura Molina-, sinó de la manca de drets fonamentals. Els jutges militars són primer militars i després jutges. Els arrestaments domiciliaris, que són traumàtics, són el pa nostre de cada dia. El guàrdia civil que té un fill, li ha d'explicar que no pot eixir de casa, i això és molt dur."

La conseqüència de tot aquest sistema, en paraules de Carrillo: "Un dels grans problemes és el de les baixes laborals i els suïcidis. Hi ha una mitjana de 18 suïcidis anuals." Al seu llibre *Los guardias civiles, esos ciudadanos uniformados*, Fernando Carrillo i l'historiador Manuel

del Álamo descriuen com en l'última dècada han augmentat progressivament les baixes laborals per motius psicològics i els suïcidis. Amb dades del 1999, els autors d'aquest llibre demostren que les conductes suïcides en la Guàrdia Civil van augmentar un 66% respecte a l'any anterior, que van ser un 300% majors que a la policia espanyola i un 1.675% majors a les de la mitjana de l'estat espanyol.

**Fernando Carrillo:
"Un dels grans
problemes és el
de les baixes
laborals i els
suïcidis. Hi ha una
mitjana de
18 suïcidis l'any"**

Carrillo i Del Álamo citen un informe del mateix servei de psicologia de la Direcció General de la Guàrdia Civil que reconeix que la desmotivació, les males relacions personals amb els comandaments, els procediments disciplinaris i l'excessiva pressió laboral són alguns dels motius de l'augment de les baixes laborals.

De fet, els problemes amb els comandaments són apuntats per tots els guàrdies civils consultats per aquest setmanari com un dels principals motius de tensió. "El problema és que hi ha un corporativisme entre els comandaments brutal", diu l'exguàrdia civil anònim, qui també assegura que es dediquen a inspeccionar el servei "però no treballen al carrer". "En la policia local i en la nacional, resulta més còmode treballar perquè tenen molt més suport dels comandaments", confirma Bellver.

"En el quarter on nosaltres vivim, s'han produït en quinze anys quatre suïcidis. Hi ha més morts a la Guàrdia Civil per suïcidis que per atemptats", constata Bellver. Aquesta és, al seu parer, la conseqüència de la pressió a què

viuen sotmesos molts agents: "El problema és que els guàrdies civils estan tan tensos que rebenten. Hi ha molts maltractaments i separacions, però com que la Guàrdia Civil és tan tancada, no ixen a la llum."

Al Principat, on als problemes comuns s'han d'afegir les tensions produïdes a la Guàrdia Civil pel desplegament dels Mossos d'Esquadra, Andrés Molina confirma que el 30% dels agents de la Guàrdia Civil han patit alguna baixa psicològica.

Fernando Carrillo opina que la situació que pateix la Guàrdia Civil ha contribuït a l'espectacular augment dels delictes arreu de l'estat espanyol. "Amb l'objectiu del dèficit zero, el percentatge del PIB que es destina a seguretat pública ha baixat del 0,63% al 0,52% en sis anys. En aquest mateix període, la taxa de delictes ha passat del 44 per cada mil habitants el 1996 als 51,4 per mil actuals." Per a Carrillo, el problema més important és el desfasament de

Un informe de la mateixa Guàrdia Civil reconeix les males relacions entre els agents i els comandaments

mitjans amb què compta la Guàrdia Civil. "La baixada de pressupost -apunta- ha estat fonamentalment de material com l'armament o les radiotransmissions. A més, no hi ha prou plantilla, cosa que s'ha d'afegir a la frustració pels baixos sous i per la manca de mitjans." "La majoria de les jaquetes antibales

estan caducades i falten uniformes", amplia Bellver. Carrillo explica que en aquesta situació és cada vegada més difícil de lluitar amb una delinqüència de fisonomia molt canviant, que se centra en les grans urbs i en les àrees costaneres. "S'ha diversificat la delinqüència i han augmentat els grups organitzats. N'hi ha uns 400 -descriu-, encara que només n'hi ha uns 300 reconeguts oficialment."

La Guàrdia Civil, quasi cent seixanta anys després de la seua creació, continua aliena al pas dels temps. L'admissió de dones, l'any 1988, o la creació fa poc d'un simbòlic Consell Assessor de Personal, no han servit per capgirar el funcionament d'un cos armat endogàmic en el qual tenen plena vigència regulacions amb moltes dècades d'antiguitat i on qualsevol intent d'establir vies de participació democràtica ha estat aniquilat amb contundència.

Miquel Calvet

viu Re Catalunya

CADA DIA, A LES 13.40

Els nostres paisatges, la nostra gent

➤ La setmana que ve: **dilluns 20 Ribes de Freser** • **dimarts 21 Balsareny**
dimecres 22 Prades • **dijous 23 Sanaüja** • **divendres 24 Puigcerdà**

